

Autoritet, som hviler paa faglig Indsigt og klart Overblik, kan nu slet ikke mere undværes.

Det er et ikke ringe Resultat af de første 25 Aar.

*Vilh. la Cour.*

Ved det Dobbeltjubilæum, som Fyns Stiftsmuseum fejrede i Aar, udsendte Museumsudvalget *Et Provinsmuseums Historie*, en Oversigt over Virksomheden 1860—1935, skrevet af Museumsassistent, cand. mag. Svend Larsen. Bogen har sin Styrke og sin Værdi ved dens mange Oplysninger, især fra Institutionens Arkiv, og den giver derved ogsaa et og andet Bidrag til dansk Museumshistorie i den nyere og nyeste Tid. Derimod er det en Svaghed, at Forfatteren samtidig har villet vise »Odense Samlingernes Vækst og deres Deltagelse i Kampen for at hævde »Provinsen« overfor Hovedstaden«. Dette Synspunkt kan i Virkeligheden ikke gennemføres og har ført til en Skævhed i Bedømmelsen, som gør, at man maa tage Forbehold paa visse Punkter.

*Victor Hermansen.*

Dr. Poul Nørlunds velskrevne og fængslende Bog om *De gamle Nordbobygder ved Verdens Ende. Skildringer fra Grønlands Middelalder* (1934) redegør for de Resultater, som er Frugten af hans aarelange arkæologiske Undersøgelser i vor fjerne Polar-koloni.

Hans Gravninger deroppe begyndte i 1921, da Kommissionen for Grønlands geologiske og geografiske Undersøgelse i Samarbejde med Nationalmuseet udrustede en Ekspedition under hans Ledelse, og man gjorde de første opsigtsvækkende Fund paa Herjolfsnæs. Det indsamlede Materiale fremlagde han 1924 i en omfattende Publikation, *Buried Norsemen at Herjolfsnes* (Meddelelser om Grønland, Bd. LXVII), og Aaret efter fulgte i stærkt sammentrængt og populær Form en Vurdering af Fundene, *Herjolfsnes-Fundet og de sidste Nordboer paa Grønland* (Nationalmuseets Bog om sjældne Fund).

Man vil huske den Opsigt, disse Beretninger vakte. Her var nyt og betydningsfuldt Stof bragt for Dagens Lys, fængslende baade for det store Publikum og for den snævrere Videnskab, og Spørgsmaal af almenhistorisk Betydning meldte sig hurtigt under den paafølgende Diskussion. Dette gjaldt saaledes den allerede tidligere fremsatte Teori om en Klimatforværring i Løbet af den senere Middelalder. Netop Herjolfsnæs-Fundet syntes at bekræfte

Teorien, og Dr. N. anvendte den med Rette til Udgangspunkt for en Række Betragtninger, fordi han — som han senere skrev — i den saa »en smuk og frugtbar, ja genial arbejdshypotese, fuld af videnskabelig fantasi«. Det samme Blik for Teoriens forskningsmæssige Betydning viste i Norge Prof. Edv. Bull, medens den fra anden Side (Prof. S. Hasund og Prof. Fridtjof Nansen) blev ret haardt angrebet. Det førte til, at Dr. N. i en Afhandling om *Kirkegården paa Herjolfsnæs. Et Bidrag til Diskussionen om Klimateorien* (Norsk Hist. Tidsskr. 5. VI (1925)) yderligere underbyggede sit Syn paa Sagen.

Imidlertid fortsatte han ikke alene Undersøgelserne i Marken, men han gennemarbejdede efterhaanden hele den Række af forskelligartede Problemer, som hans Gravninger gav Anledning til. Meget karakteristisk for hans Opfattelse er en Afhandling fra 1928, *Nordbop problemer i Grønland* (Geografisk Tidsskr. XXXI), hvori han tager Stilling til den litterære Overleverings kildemæssige Værdi — rehabiliterende Inge Baardssøns Beretning (»et udmærket grundlag for den fortsatte topografiske udforskning«), forkastende de (af andre) højt priste Skildringer i Floamannasaga og Fostbrødresaga (»jeg maa, efter at have levet en sommer paa dette sted, sige, at jeg ikke kan finde et eneste virkelig karakteriserende træk, som stemmer«) og fuld af Respekt for den ældste Traditions historiske Vederhæftighed. Han kommer ved denne Lejlighed ogsaa ind paa de omdebatterede Teorier, som Peitz i 1919 opstillede om Grønland som hamborgsk Missionsmark allerede i det 9. Aarh., og hans sunde Vurdering finder Udtryk i f. Eks. følgende Bemærkning: »Jeg skal ikke her udtale mig om, hvorvidt Peitz's forklaring af pavebrevens opstaaen er rigtig, men de slutninger, der deraf drages om kendskabet til Nordens geografi i 9. aarh., forekommer mig helt og aldeles uholdbare«.

Dr. N.s næste Arbejde omhandlede de Gravninger, som han i 1926 havde udført paa Gardar. Som tidligere paa Herjolfsnæs gik han ved Gardar til Værks med den samme minutøse Nøjagtighed, som Nationalmuseet anvender overalt, hvor det drejer sig om Gravninger i selve Danmark, og man gør næppe nogen Uret ved at sige, at Dr. N. er den første, som i større Udstrækning har gennemført fuldt ud tilfredsstillende arkæologiske Undersøgelser i grønlandsk Jord. Selv vil han sikkert her henvise til sine dygtige Medarbejdere, Konservator Raklev, Arkitekt Aage Roussell og (senere) Docent Márten Stenberger. Men Dr. N.s egen Indsats bliver ikke derved mindre, og hans Publikationer af Gravningerne — saaledes ogsaa den store Beretning om *Norse ruins at Gardar* (Meddelelser om Grønland LXXVI (1930)), som han

skrev i Samarbejde med Aage Roussell — viser den Sans for baade Analysen og Syntesen, der gør hans Studier saa frugtbare.

Med Gardar-Afhandlingen havde Dr. N. afsluttet Rækken af videnskabelige Meddelelser. Hvad der siden da har set Lyset, har haft til Formaal at give den historisk interesserede Almenhed et Indtryk af de indvundne Resultater. Dette gælder saaledes den lille Skildring *Fra Grønlands Middelalder* (Ord och Bild 1930), ligesom Foredraget ved den tysk-nordiske Uge 1931 i Kiel: *Die mittelalterliche Sage Grönlands im Lichte der archäologischen Ausgrabungen* (trykt i Deutschland und der Norden); men det gælder i ganske særlig Grad den Bog, som blev nævnt først i denne Meddelelse, og som giver det klareste mulige Indtryk af Dr. N.s Egen-skaber baade som Forsker og Fremstiller.

I store Rids fortæller Bogen de norrøne Grønlænderes Saga, fra Erik Røde førte den første Skare af Kolonister op til Fjordene i 985 eller 986, indtil vor sikre Viden om Nordbolivet deroppe brat afbrydes ved Hvalsø-Brylluppet i 1408. I Rammen af de historiske Hændelsers Forløb hører vi om de nye Bygders Vækst. Ved fortrinlige Billeder, der nøje svarer til Teksten, lærer vi Gaarde og Fangstpladser, Kirker og Havne at kende. Vi besøger Høvdin-gene paa Brattahlid og Herjolfsnæs, vi gæster Bisperne paa Gardar og den ensomt boende Bonde inde i den øde Dal. Vi hører om Befolkningens Afhængighed af Tilførsler udefra og dens heroiske Kamp for at gøre sig selvhjulpen, om dens Varebytte med Øst-mændene, om Sejlads og Forlis, om dens Trang til selv ved Verdens Ende at hævde Kulturforbindelsen med det rige Vesteuropa, om dens stigende Frygt for Skrælingernes (Eskimoernes) Invasion, om Vesterbygdens og Østerbygdens endelige Udslettelse, og om det næsten uudryddelige Haab hos os Nordboer, at der trods alt skulde findes forsprængte Rester tilbage af den Æt, som havde gennemlevet og gennemkæmpet det hele tunge Drama.

Det er et Stof, som af sig selv vil gribe enhver Læser, og det er behandlet paa en Maade, der gør Bogen til et Mønster paa god, videnskabelig funderet folkelig Fortællekunst. *Vilh. la Cour.*

Det er gaaet Cort Adeler som mange andre store Mænd, at Vurderingen af hans Gerning og Betydning i Tidens Løb er under-gaaet endog store Forandringer. Den første egentlige Biografi af Cort Adeler, udgivet 1740 af Landsdommer P. Mylius, fremstiller ham som en æventyrlig Helteskikkelse. Denne Vurdering var gæl-dende i ca. 100 Aar, indtil Professor F. A. Becker i Danske Sam-linger V, 1869—70, tog kraftig til Orde mod den og endog udtalte